

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 14. marca 2018*

„Okolje – Gensko spremenjeni proizvodi – Uredba (ES) št. 1367/2006 – Uredba (ES) št. 1829/2003 – Gensko spremenjena soja MON 87769, MON 87705 in 305423 – Zavrnitev zahteve za notranjo revizijo odločb o odobritvi dajanja na trg – Pojem ‚okoljsko pravo‘ – Člen 10 uredbe št. 1367/2006“

V zadevi T-33/16,

TestBioTech eV s sedežem v Münchnu (Nemčija), ki jo zastopajo R. Stein, solicitor, K. Smith, QC, in J. Stevenson, barrister,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopajo J. Tomkin, L. Pignataro-Nolin in C. Valero, agenti,

tožena stranka,

ob udeležbi

Monsanto Europe s sedežem v Antwerpnu (Belgija),

in

Monsanto Company s sedežem v Wilmingtonu, Delaware (Združene države),

ki ju zastopa M. Pittie, odvetnik,

ter

Pioneer Overseas Corp. s sedežem v Johnstonu, Iowa (Združene države),

in

Pioneer Hi-Bred International, Inc. s sedežem v Johnstonu,

ki ju zastopajo G. Forwood, odvetnik, J. Killick, barrister, in S. Nordin, solicitor,

intervenientke,

* Jezik postopka: angleščina.

zaradi predloga na podlagi člena 263 PDEU za razglasitev ničnosti dopisa člana Komisije, odgovornega za zdravje in varnost hrane, z dne 16. novembra 2015, s katerim je bila zavrnjena zahteva za notranjo revizijo na podlagi člena 10 Uredbe (ES) št. 1367/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. septembra 2006 o uporabi določb Aarhuške konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah v institucijah in organih Skupnosti (UL 2006, L 264, str. 13), ter izvedbenih sklepov o odobritvi dajanja na trg gensko spremenjene soje MON 87769, MON 87705 in 305423,

SPLOŠNO SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi V. Tomljenović (poročevalka), predsednica, E. Bieliūnas in A. Kornezov, sodniki,

sodni tajnik: P. Cullen, administrator,

na podlagi pisnega dela postopka in obravnave z dne 22. septembra 2017

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

- 1 Tožeča stranka, TestBioTech eV, je neprofitno združenje, registrirano v Nemčiji, namenjeno spodbujanju neodvisnih raziskav ter javne razprave o posledicah biotehnologije.

Dovoljenje za dajanje soje 305423 na trg

- 2 Družba Pioneer Overseas Corp. je 14. junija 2007 v skladu s členoma 5 in 17 Uredbe (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. septembra 2003 o gensko spremenjenih živilih in krmi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 32, str. 432), pri pristojnem organu Nizozemske vložila vlogo za dajanje na trg živil, živilskih sestavin in krme, ki vsebujejo gensko spremenjeno sojo 305423 (v nadaljevanju: soja 305423), so iz nje sestavljeni ali proizvedeni. Vloga se je nanašala tudi na dajanje na trg soje 305423, prisotne v proizvodih, ki niso živila in krma ter vsebujejo spremenjeno sojo ali so iz nje sestavljeni, namenjeno za enako uporabo kot katera koli druga soja, razen za gojenje.
- 3 Odbor Evropske agencije za varnost hrane (EFSA) (v nadaljevanju: odbor EFSA za gensko spremenjene organizme) je 18. decembra 2013 izdal znanstveno mnenje v zvezi s sojo 305423, ki se šteje za poročilo v skladu s členom 6(6) Uredbe št. 1829/2003 in členom 18(6) te uredbe, mnenje, ki bo v skladu s svojim besedilom „del splošnega mnenja Evropske agencije za varnost hrane v skladu s členom 6(5) in členom 18(5) [te uredbe]“. Odbor EFSA za gensko spremenjene organizme je v bistvu menil, da je bila soja 305423 enako varna v okviru predvidenih načinov uporabe kot referenčni konvencionalni proizvod glede mogočih učinkov na zdravje ljudi in živali ter na okolje.
- 4 Evropska komisija je 24. aprila 2015 sprejela izvedbeni sklep (EU) 2015/698 o odobritvi dajanja na trg proizvodov, ki vsebujejo gensko spremenjeno sojo 305423 (DP-305423-1), so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, v skladu z Uredbo št. 1829/2003 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 32, str. 432). V uvodnih izjavah od 4 do 7 tega sklepa je Komisija pojasnila, pri čemer se je sklicevala na znanstveno mnenje, navedeno zgoraj v točki 3, da je EFSA dala „ugodno mnenje“ v skladu s členoma 6 in 18 Uredbe št. 1829/2003, da je EFSA ugotovila, da je bila soja 305423 v okviru predvidenih načinov uporabe glede mogočih učinkov na zdravje ljudi in živali ter na okolje

enako varna kot referenčni konvencionalni proizvod in da je EFSA priporočila izvedbo načrta spremljanja po dajanju na trg, ki naj bi se osredotočal na zbiranje podatkov o prehrani evropskega prebivalstva.

- 5 V skladu s členom 1 sklepa 2015/698 je Komisija soji 305423 dodelila posebni identifikator. V skladu s členom 2 navedenega sklepa je Komisija za namene člena 4(2) in člena 16(2) Uredbe (ES) št. 1829/2003 odobrila živila in živilske sestavine, ki vsebujejo sojo 305423, so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, krmo, ki vsebuje sojo 305423, je iz nje sestavljena ali proizvedena ter sojo 305423 v proizvodih, ki jo vsebujejo ali so iz nje sestavljeni, za vse uporabe, razen za gojenje. Poleg tega se člani od 3 do 5 sklepa 2015/698 nanašajo na označevanje in spremljanje zadevnih proizvodov.

Dovoljenje za dajanje soje MON 87769 na trg

- 6 Družba Monsanto Europe je 14. septembra 2009 v skladu s členoma 5 in 17 Uredbe št. 1829/2003 pri pristojnem organu Združenega kraljestva vložila vlogo za dajanje na trg živil, živilskih sestavin in krme, ki vsebujejo gensko spremenjeno sojo MON 87769 (v nadaljevanju: soja MON 87769), so iz nje sestavljeni ali proizvedeni. Vloga se je nanašala tudi na dajanje na trg soje MON 87769, prisotne v proizvodih, ki niso živila in krma ter vsebujejo spremenjeno sojo ali so iz nje sestavljeni, namenjeno za enako uporabo kot katera koli druga soja, razen za gojenje.
- 7 Odbor EFSA za gensko spremenjene organizme je 16. maja 2014 izdal znanstveno mnenje v zvezi s sojo MON 87769, ki se šteje za poročilo, v skladu s členom 6(6) Uredbe št. 1829/2003 in členom 18(6) te uredbe, mnenje, ki bo v skladu s svojim besedilom „del splošnega mnenja Evropske agencije za varnost hrane v skladu s členom 6(5) in členom 18(5) [te uredbe]“. Odbor EFSA za gensko spremenjene organizme je v bistvu ugotovil, da je soja MON 87769 enako varna kot referenčni proizvod in da ni verjetno, da bi imela škodljive učinke na zdravje ljudi in živali ter na okolje v okviru področja, na katero se nanaša vloga.
- 8 Komisija je 24. aprila 2015 sprejela izvedbeni sklep (EU) 2015/686 o odobritvi dajanja na trg proizvodov, ki vsebujejo gensko spremenjeno sojo MON 87769 (MON-87769-7), so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, v skladu z Uredbo št. 1829/2003 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 32, str. 432). V uvodnih izjavah od 4 do 8 tega sklepa, je Komisija pojasnila, pri čemer se je sklicevala na znanstveno mnenje navedeno zgoraj v točki 7, da je EFSA dala „ugodno mnenje“ v skladu s členoma 6 in 18 Uredbe št. 1829/2003, da je EFSA ugotovila, da je bila soja MON 87769 v okviru predvidenih načinov uporabe enako varna kot referenčni konvencionalni proizvod, in da ni verjetno, da bi imela škodljive učinke na zdravje ljudi in živali ter na okolje, ter da je EFSA priporočila izvedbo načrta spremljanja po dajanju na trg, ki naj bi se osredotočal na zbiranje podatkov o prehrani evropskega prebivalstva.
- 9 V skladu s členom 1 sklepa 2015/686 je Komisija soji MON 87769 dodelila posebni identifikator. V skladu s členom 2 navedenega sklepa je Komisija za namene člena 4(2) in člena 16(2) Uredbe št. 1829/2003 odobrila živila in živilske sestavine, ki vsebujejo sojo MON 87769, so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, krmo, ki vsebuje sojo MON 87769, je iz nje sestavljena ali proizvedena ter sojo MON 87769 v proizvodih, ki jo vsebujejo ali so iz nje sestavljeni, za vso uporabo, razen za gojenje. Poleg tega se člani od 3 do 5 sklepa 2015/686 nanašajo na označevanje in spremljanje zadevnih proizvodov.

Dovoljenje za dajanje soje MON 87705 na trg

- 10 Družba Monsanto Europe je 18. februarja 2010 v skladu s členoma 5 in 17 Uredbe št. 1829/2003 pri pristojnem organu Nizozemske vložila vlogo za dajanje na trg živil, živilskih sestavin in krme, ki vsebujejo gensko spremenjeno sojo MON 87705 (v nadaljevanju: soja MON 87705), so iz nje

sestavljani ali proizvedeni. Vloga se je nanašala tudi na dajanje na trg soje MON 87705, prisotne v proizvodih, ki niso živila in krma ter vsebujejo spremenjeno sojo ali so iz nje sestavljeni, namenjeno za enake uporabe kot katera koli druga soja, razen za gojenje.

- 11 Odbor EFSA za gensko spremenjene organizme je 30. oktobra 2012 izdal znanstveno mnenje v zvezi s sojo MON 87705, ki se šteje za poročilo v skladu s členom 6(6) Uredbe št. 1829/2003 in členom 18(6) te uredbe, mnenje, ki bo v skladu s svojim besedilom „del splošnega mnenja Evropske agencije za varnost hrane v skladu s členom 6(5) in členom 18(5) [te uredbe]“. To mnenje je bilo dopolnjeno z izjavo odbora EFSA za gensko spremenjene organizme z dne 17. decembra 2013. Odbor EFSA za gensko spremenjene organizme je v bistvu ugotovil, da je bila soja MON 87705 enako varna v okviru načinov uporabe, ki jih je predvidela družba Monsanto Europe, kot referenčni konvencionalni proizvod, glede mogočih učinkov na zdravje ljudi in živali ter na okolje.
- 12 Komisija je 24. aprila 2015 sprejela izvedbeni sklep (EU) 2015/696 o odobritvi dajanja na trg proizvodov, ki vsebujejo gensko spremenjeno sojo MON 87705 (MON-87705-6), so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, v skladu z Uredbo št. 1829/2003 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 32, str. 432). V uvodnih izjavah od 4 do 10 tega sklepa je Komisija pojasnila, pri čemer se je sklicevala na znanstveno mnenje navedeno zgoraj v točki 11, kakor je bilo dopolnjeno, da je EFSA dala „ugodno mnenje“ v skladu s členoma 6 in 18 Uredbe št. 1829/2003, da je EFSA ugotovila, da je bila soja MON 87705 enako varna kot referenčni konvencionalni proizvod v okviru načinov uporabe, ki so zajemali vse vrste uporabe v živilih in krmi tako kot pri kateri koli konvencionalni soji, razen komercialne uporabe olja za cvrtje, in da je EFSA priporočila izvedbo načrta spremljanja po dajanju na trg, ki naj bi se osredotočal na zbiranje podatkov o prehrani evropskega prebivalstva.
- 13 V skladu s členom 1 Sklepa 2015/696 je Komisija soji MON 87705 dodelila posebni identifikator. V skladu s členom 2 navedenega sklepa je Komisija za namene člena 4(2) in člena 16(2) Uredbe (ES) št. 1829/2003 odobrila živila in živilske sestavine, ki vsebujejo sojo MON 87705, so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, krmo, ki vsebuje sojo MON 87705, je iz nje sestavljena ali proizvedena ter sojo MON 87705 v proizvodih, ki jo vsebujejo ali so iz nje sestavljeni, za vso uporabo, razen za gojenje. Poleg tega se členi od 3 do 5 Sklepa 2015/696 nanašajo na označevanje in spremljanje zadevnih proizvodov.

Zahteva za notranjo revizijo

- 14 Tožeča stranka in še eno združenje sta z dopisom z dne 29. maja 2015 od Komisije zahtevala, naj opravi notranjo revizijo sklepov 2015/686, 2015/696 in 2015/698 (v nadaljevanju, skupaj: sklepi o odobritvi), v skladu s členom 10 Uredbe (ES) št. 1367/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. septembra 2006 o uporabi določb Aarhuške konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah v institucijah in organih Skupnosti (UL 2006, L 264, str. 13). V okviru njune zahteve za notranjo revizijo, sta tožeča stranka in drugo združenje v bistvu navedla, prvič, da EFSA še ni določila smernic o vplivih gensko spremenjenih rastlin, katerih hranilna vrednost je bila znatno spremenjena, drugič, da je neobstoj smernic vodil do neustrezne in nedosledne ocene prehranskih tveganj, ki ni izpolnjevala zakonskih pogojev, tretjič, da je neobstoj smernic vodil do kršitve določb o označevanju, četrtič, da je neobstoj smernic vodil do neustreznih in neuskkljenih predlogov v zvezi s spremljanjem po trženju, petič, da za soji MON 87705 in 305423 ostanki herbicidov niso bili upoštevani pri presoji vplivov uživanja gensko spremenjenih živil in krme na zdravje, in šestič, da ocena škodljivih učinkov vplivov na ribonukleinsko kislino v zvezi s sojo MON 87705 ni bila zadostna.
- 15 Komisija je z dopisom z dne 4. avgusta 2015 obvestila tožečo stranko, da ne more dokončati revizije v 12 tednih, in da bo ta zato svoj odgovor prejela v 18 tednih v skladu s členom 10(3) Uredbe št. 1367/2006.

- 16 Z elektronskim dopisom z dne 1. oktobra 2015 je uradnik generalnega direktorata Komisije za zdravje in varnost hrane tožečo stranko obvestil, da je bil sklep v zvezi z njeno zahtevo za revizijo „pripravljen“, da pa je moral biti še podpisan v okviru upravnega obravnavanja.
- 17 Z dopisom z dne 16. novembra 2015 z referenčno številko Ares(2015) 5145741 (v nadaljevanju: izpodbijani sklep) je član Komisije za zdravje in varnost hrane zavrnil zahtevo za revizijo in navedel, da prvih pet očitkov in del šestega očitka, ki so navedeni zgoraj v točki 14, ne spada na področje uporabe člena 10 Uredbe št. 1367/2006 in da preostali del šestega očitka, ki se nanaša na oceno tveganja za okolje, „ni upravičeval potrebe po spremembi Sklepa 2015/696“. Član komisije za zdravje in varnost hrane je v zvezi s tem v bistvu menil, da vidikov zdravstvene ocene gensko spremenjenih živil ali krme ni bilo mogoče obravnavati v okviru člena 10 Uredbe št. 1367/2006, ker se ti vidiki niso nanašali na oceno okoljskih tveganj. Kar zadeva del šestega očitka, ki se nanaša na varstvo okolja, je član komisije za zdravje in varnost hrane menil, da trditev ni bila utemeljena in da ni upravičevala revizije odločb o odobritvi. Natančneje, prvič, član komisije za zdravje in varnost hrane je menil, da so bili očitki, ki se nanašajo na smernice EFSA o zdravstveni oceni in oceni hranilne vrednosti gensko spremenjenih poljščin, ter na spremenjeno hranilno vrednost, očitno povezani z vplivom na zdravje zaradi uživanja živil in krme. Drugič, menil je, da bi bilo treba običajno oceno hranilne vrednosti opraviti v okviru preučitve vpliva uživanja živil in krme na zdravje, in ne za namene ocene tveganja za okolje, zaradi morebitnega sproščanja v okolje. Tretjič, trdil je, da označevanje sestave gensko spremenjenih živil ni bilo vezano na oceno tveganja za okolje. Četrto, trdil je, da spremljanje po dajanju na trg ni bilo povezano z oceno tveganja za okolje. Petič, menil je, da je bilo neupoštevanje učinkov ostankov herbicidov, zaužitih ob uživanju gensko spremenjenih živil in krme, na zdravje, povezano z vplivom na zdravje in ne na okolje. Šestič, menil je, da študija neželenih učinkov na zdravje ljudi in živali zaradi uživanja rastlin, ki je dokazovala vplive na ribonukleinske kisline in na katero se je sklicevala tožeča stranka, ni bila povezana z oceno tveganja za okolje.

Postopek in predlogi strank

- 18 Tožeča stranka je 26. januarja 2016 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo in predlagala, naj se obravnava zadeva združi z zadevo TestBioTech in drugi/Komisija, ki je evidentirana pod številko T-177/13.
- 19 Predsednik petega senata Splošnega sodišča je 14. aprila 2016 odločil, da ne ugotovi predlogu za združitev te zadeve z zadevo TestBioTech in drugi/Komisija, T-177/13.
- 20 Družbi Monsanto Europe in Monsanto Company (v nadaljevanju, skupaj: Monsanto) sta 31. maja 2016 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili predlog za intervencijo v podporo predlogom Komisije.
- 21 Družbi Pioneer Overseas in Pioneer Hi-Bred International, Inc. (v nadaljevanju, skupaj: Pioneer) sta 9. junija 2016 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili predlog za intervencijo v podporo predlogom Komisije.
- 22 Predsednik petega senata Splošnega sodišča je s sklepoma z dne 20. julija 2016 ugodil predlogoma za intervencijo družb Monsanto in Pioneer.
- 23 Sodnica poročevalka je bila po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča na podlagi člena 27(5) Poslovnika Splošnega sodišča razporejena v sedmi senat Splošnega sodišča, zato je bila obravnavana zadeva dodeljena temu senatu.
- 24 Splošno sodišče je na predlog sodnice poročevalke odločilo, da začne ustni del postopka, in stranke na podlagi ukrepov procesnega vodstva iz člena 89 Poslovnika pozvalo, naj odgovorijo na pisno vprašanje. Stranke so na ta ukrep procesnega vodstva odgovorile v predpisanem roku.

- 25 Komisija in tožeča stranka sta 19. oziroma 23. decembra 2016 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili predlog, naj se jima omogoči, da ustno podata navedbe v skladu s členom 106(2) Poslovnika. Splošno sodišče je na obravnavi 22. septembra 2017 ugotovilo, da je bila tožeča stranka, ki je bila pravilno vabljen, neupravičeno odsotna, obravnava pa je bila opravljena brez njene navzočnosti v skladu s členom 108(1) Poslovnika. Druge stranke so na navedeni obravnavi podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.
- 26 Tožeča stranka je 22. septembra 2017 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila vlogo, s katero je predlagala ponovno odprtje ustnega dela postopka v skladu s členom 113(2) Poslovnika ali, alternativno, da se ji da možnost, da predloži pisna stališča, ki jih je predvidela za obravnavo.
- 27 Ker noben od pogojev iz člena 113(2) v obravnavanem primeru ni izpolnjen, je Splošno sodišče sklenilo, da ne bo ponovno odprlo ustnega dela postopka.
- 28 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- odloči o vprašanjih, prvič, ali bi morala biti zahteva za notranjo revizijo, vložena na podlagi člena 10 Uredbe št. 1367/2006, ki se nanaša na dovoljenje, sprejeto na podlagi Uredbe št. 1829/2003, omejena na „oceno tveganja za okolje“ iz Direktive 2001/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. marca 2001 o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje in razveljavitvi Direktive Sveta 90/220/EGS (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 6, str. 77), drugič, ali morajo biti tožbe, vložene na podlagi člena 12 Uredbe št. 1367/2006, omejene na preizkus „ocene tveganja za okolje“, ki ga opravi institucija Evropske unije v skladu z Direktivo 2001/18, in tretjič, kakšno raven nadzora mora Splošno sodišče izvajati v okviru tožb na podlagi člena 12 Uredbe št. 1367/2006;
 - tožbo razglasi za dopustno in utemeljeno;
 - izpodbijani sklep razglasi za ničn;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov;
- 29 Tožeča stranka je po pisnem vprašanju Splošnega sodišča glede dopustnosti predloga, ki se nanaša na predlog za odločanje o vprašanjih, navedenih v točki 28 zgoraj, prva alineja, v svojem pisnem odgovoru izjavila, da o njem ni več treba odločati. Šteti je torej treba, da je tožeča stranka umaknila svoj prvi tožbeni predlog.
- 30 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
 - tožeči stranki naloži plačilo stroškov.
- 31 Družba Monsanto Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
 - tožeči stranki naloži plačilo stroškov.
- 32 Družba Pioneer Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
 - tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

- 33 Pred vsebinsko presojo obravnavane zadeve je treba opozoriti, da je tožeča stranka v aktu, vložnem v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 22. septembra 2017, s katerim je predlagala ponovno odprtje ustnega dela postopka (glej točko 26 zgoraj), zahtevala, da se ji da možnost, da predloži pisna stališča, ki jih je predvidela za obravnavo. V zvezi s tem zadostuje ugotoviti, da Poslovnik ne določa takega postopkovnega ukrepa.
- 34 Kar zadeva vsebino obravnavane zadeve, tožeča stranka v utemeljitev tožbe navaja dva tožbena razloga. Tožeča stranka s prvim tožbenim razlogom navaja, da njena zahteva za notranjo revizijo v celoti spada na področje uporabe Uredbe št. 1367/2006. Po njenem mnenju je Komisija kršila člen 10(1) Uredbe št. 1367/2006 v povezavi s členom 2(1)(f) in (g) navedene uredbe in z uvodnimi izjavami 11 in od 18 do 21 navedene uredbe, ker je štela, da je bila zahteva za notranjo revizijo povečini povezana z vprašanji, ki ne spadajo na področje uporabe Uredbe št. 1367/2006. Tožeča stranka v okviru drugega tožbenega razloga navaja, da izpodbijani sklep ni zakonit, ker naj ga Komisija ne bi sprejela v rokih, določenih v členu 10(3) Uredbe št. 1367/2006.
- 35 Najprej je treba preučiti prvi tožbeni razlog. V zvezi s tem tožeča stranka v bistvu trdi, da je zahteva za notranjo revizijo povezana z vprašanji, ki spadajo na področje uporabe Uredbe št. 1367/2006. Meni, da so upravni akti, sprejeti na podlagi Uredbe št. 1829/2003, kot so sklepi o odobritvi, akti, sprejeti v skladu z okoljskim pravom v smislu člena 10(1) Uredbe št. 1367/2006. Če nevladna organizacija zahteva notranjo revizijo ali uveljavlja pravico do pritožbe, naj ne bi bila dolžna omejiti tožbenih predlogov na elemente iz akta, ki se nanašajo na „oceno tveganja za okolje“. Po mnenju tožeče stranke je vpliv gensko spremenjenih organizmov na zdravje ljudi vprašanje zdravja, ki je povezano s stanjem okolja. Poleg tega naj dejstvo, da je bila Uredba št. 1829/2003 sprejeta na podlagi člena 168(4) PDEU, ki se nanaša na javno zdravje, ne bi imelo nobenega vpliva na vprašanje, ali so sklepi o odobritvi akti sprejeti v skladu z okoljskim pravom v smislu člena 10(1) Uredbe št. 1367/2006. Tožeča stranka poleg tega trdi, da elementov skupne ocene soje, ki se obravnava v tej zadevi, in dokazov, ki se nanjo nanašajo, ni mogoče ločiti. Zato naj Komisijina „delitev“ različnih delov odobritve za dajanje gensko spremenjenih organizmov na trg na okoljske elemente na eni in neokoljske elemente na drugi strani ne bi bila utemeljena.
- 36 Komisija, ki jo podpirajo družbe Monsanto in Pioneer, v bistvu meni, da je obseg pravice do revizije, določene v členu 10 Uredbe št. 1367/2006, omejen na vprašanja, ki spadajo na področje uporabe okoljskega prava v smislu navedene uredbe. Po mnenju Komisije zgolj dejstvo, da so bili sklepi o odobritvi odobreni v skladu z Uredbo št. 1829/2003, ne daje samodejne pravice do revizije vseh vidikov teh sklepov na podlagi člena 10 Uredbe št. 1367/2006. Nasprotno, pravica do vložitve zahteve za revizijo naj bi obstajala le glede vidikov, ki spadajo na področje prava okolja, kot so bili opredeljeni v členu 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006. Komisija v tem okviru meni, da se okoljska vprašanja in vprašanja javnega zdravja na pojmovni in pravni ravni razlikujejo ter da vidiki zahteve tožeče stranke za revizijo, ki se nanašajo na javno zdravje, ne spadajo na področje uporabe člena 10 Uredbe št. 1367/2006. Natančneje, Komisija najprej trdi, da se velik del trditve, navedenih v zadevni zahtevi za revizijo nanaša na „varnost hrane“, dalje, da se zakonske določbe, na katerih zahteva za revizijo temelji, očitno nanašajo na vidike javnega zdravja in ne na varstvo okolja in, nazadnje, da je treba trditve tožeče stranke glede hranilne vrednosti, označevanja in varnosti gensko spremenjenih proizvodov, prisotnih v živilih in krmi, obravnavati kot povezane z varnostjo proizvodov in ne s stanjem okolja na splošno.
- 37 V obravnavani zadevi se stranki ne strinjata glede vprašanja, ali je Komisija lahko upravičeno, kot nedopustno, zavrnila pretežni del zahteve za notranjo revizijo odločb o odobritvi, ki jo je med drugim vložila tožeča stranka na podlagi člena 10 Uredbe št. 1367/2006, ker naj večina očitkov, navedenih v tej zahtevi, ne bi spadala na področje uporabe prava okolja.

Obseg notranje revizije v skladu s členom 10 Uredbe št. 1367/2006

- 38 V skladu s členom 10(1) Uredbe št. 1367/2006 lahko nevladna organizacija, ki izpolnjuje merila iz člena 11 te uredbe, pri instituciji ali organu Unije, ki je v skladu z okoljskim pravom sprejel upravni akt, vloži zahtevo za notranjo revizijo.
- 39 Člen 12(1) Uredbe št. 1367/2006 določa, da lahko nevladna organizacija, ki je v skladu s členom 10 navedene uredbe vložila zahtevo za notranjo revizijo, v skladu z ustreznimi določbami Pogodbe DEU začne postopek pred sodiščem Unije.
- 40 Člen 2(1)(g) Uredbe št. 1367/2006 opredeljuje pojem „upravni akt“ za namene navedene uredbe kot vsak posamičen ukrep v skladu z okoljskim pravom, ki ga sprejme institucija ali organ Unije ter ima pravno zavezujoče zunanje učinke.
- 41 Člen 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006 določa, da okoljsko pravo za namene navedene uredbe pomeni zakonodajo Unije, ki ne glede na pravno podlago prispeva k zasledovanju ciljev okoljske politike Unije, kot so bili navedeni v Pogodbi DEU: k ohranjanju, varovanju in izboljšanju kakovosti okolja, varovanju človekovega zdravja, skrbni in preudarni rabi naravnih virov ter spodbujanju ukrepov na mednarodni ravni za obravnavanje regionalnih ali svetovnih okoljskih problemov.
- 42 V zvezi s tem je treba po eni strani ugotoviti, da člen 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006 določa, da to vprašanje, ali je bil neki akt sprejet v skladu z okoljskim pravom, ni odvisno od pravne podlage, na podlagi katere je bila zadevna pravna določba sprejeta.
- 43 Po drugi strani člen 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006 določa, da pojem „okoljsko pravo“ za namene navedene uredbe zajema vso zakonodajo Unije, ki prispeva k doseganju ciljev politike Unije na področju okolja. V zvezi s tem v bistvu našteva cilje Unije na področju okolja, kot so določeni v členu 191(1) PDEU: ohranjanje, varovanje in izboljšanje kakovosti okolja, varovanje človekovega zdravja, skrbna in preudarna raba naravnih virov ter spodbujanje ukrepov na mednarodni ravni za obravnavanje regionalnih ali svetovnih okoljskih problemov.
- 44 Iz besedila člena 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006 izhaja, da je zakonodajalec Unije s sklicevanjem na cilje, naštete v členu 191(1) PDEU, pojem „okoljsko pravo“, na katerega se nanaša Uredba št. 1367/2006, želel razlagati široko ne le v zvezi z vprašanji, ki so povezana z zaščito naravnega okolja v ožjem smislu.
- 45 Ta ugotovitev je poleg tega potrjena s členom 192(2) PDEU, v skladu s katerim pravo okolja, kot je opredeljeno v naslovu XX PDEU lahko vključuje tudi določbe, ki so zlasti davčne narave, ukrepe, ki vplivajo na prostorsko načrtovanje, upravljanje s količinami vodnih virov ali ki vplivajo, neposredno ali posredno, na razpoložljivost teh virov, rabo zemljišč in ukrepe, ki pomembno vplivajo na izbiro držav članic med različnimi viri energije in na splošno strukturo njihove oskrbe z energijo. Posledica ozke razlage pojma „okoljsko pravo“ bi bila to, da take določbe in ukrepi večinoma ne bi spadali na to področje.
- 46 Poleg tega je treba opozoriti, da člen 2(2) Uredbe št. 1367/2006 določa, da v upravnih aktih in upravnih opustitvah niso zajeti ukrepi, ki jih sprejme oziroma ne sprejme institucija ali organ Unije kot organ upravne revizije, zlasti v skladu s členi 101, 102, 106, 107, 228, 258, 260 in 325 PDEU o pravilih o konkurenci, o postopku za ugotavljanje kršitev, o postopku v zvezi z Evropskim varuhom človekovih pravic in postopku v zvezi z bojem proti goljufijam. Dejstvo, da je zakonodajalec štel, da je treba vključiti take izjeme, kaže tudi, da je treba pojem „okoljsko pravo“, na katerega se nanaša Uredba št. 1367/2006, načeloma razlagati precej široko.

- 47 V zvezi z vprašanjem, ali je bila Komisija v okviru svoje notranje revizije dolžna preučiti le vprašanja, ki spadajo na področje uporabe okoljskega prava, je treba ugotoviti, da člen 10(1) Uredbe št. 1367/2006 določa, da nevladna organizacija, ki izpolnjuje merila iz člena 11, lahko vloži zahtevo za notranjo revizijo za upravni akt, sprejet v skladu z okoljskim pravom. Besedilo te določbe ne določa nikakršne omejitve obsega notranje revizije na vprašanja, ki se nanašajo na okolje.
- 48 Vendar je v uvodni izjavi 18 Uredbe št. 1367/2006 zakonodajalec pojasnil, da navedena uredba po zgledu člena 9(3) Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, ki je bila podpisana v Aarhusu 25. junija 1998 (UL 2005, L 124, str. 1), ter v skladu z določbami Pogodbe DEU želi ustvariti možnosti uvedbe postopkov za izpodbijanje dejanj, ki so v nasprotju z okoljskim pravom. Poleg tega iz naslova Uredbe št. 1367/2006 ter iz uvodne izjave 5 navedene uredbe izhaja, da se Uredba št. 1367/2006 nanaša le na dostop do informacij, udeležbo javnosti pri odločanju in dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah.
- 49 Zato je treba obseg obveznosti izvedbe notranje revizije na podlagi člena 10 Uredbe št. 1367/2006 razlagati tako, da je Komisija dolžna preučiti zahteve za notranjo revizijo samo, če je vlagatelj zahteve za revizijo trdil, da je zadevni upravni akt v nasprotju z okoljskim pravom, v smislu Uredbe št. 1367/2006.
- 50 Ob upoštevanju teh ugotovitev je treba preučiti, prvič, ali so sklepi o odobritvi akti, sprejeti na podlagi okoljskega prava v smislu Uredbe št. 1367/2006, in drugič, ali so trditve tožeče stranke, navedene v okviru njene zahteve za notranjo revizijo, spadale na to področje.

Uredba št. 1829/2003

- 51 Zahteva za notranjo revizijo, ki jo je vložila tožeča stranka, se je nanašala na notranjo revizijo sklepov o odobritvi, ki jih je Komisija sprejela v skladu s členom 7(3) in členom 19(3) Uredbe št. 1829/2003.
- 52 V uredbi št. 1829/2003 so kot pravna podlaga navedeni člena 37 in 95 ES ter člen 152(4)(b) ES, določbe, ki za namene tega postopka ustrezajo členoma 43 in 114 PDEU ter členu 168(4)(b) PDEU in ki se nanašajo na področja kmetijstva, približevanja zakonodaje in javnega zdravja.
- 53 V skladu s členom 1(a) Uredbe št. 1829/2003 je namen te uredbe v skladu s splošnimi načeli iz Uredbe (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 6, str. 463), dati osnovo za zagotavljanje visoke ravni varstva življenja in zdravja ljudi, zdravja in zaščite živali, okolja ter interesov potrošnikov v zvezi z gensko spremenjenimi živali in krmo ob zagotavljanju učinkovitega delovanja notranjega trga.
- 54 Poleg tega je v uvodni izjavi 1 Uredbe št. 1829/2003 navedeno, da je prosti pretok varnih in zdravstveno ustreznih živil in krme bistven vidik notranjega trga ter znatno prispeva k zdravju in dobremu počutju državljanov ter njihovim socialnim in ekonomskim interesom. V uvodnih izjavah 2 in 43 Uredbe št. 1829/2003 je navedeno, da je treba zagotoviti visoko raven varovanja življenja in zdravja ljudi, zdravja in dobrega počutja živali, okolja in interesov potrošnikov v zvezi z gensko spremenjenimi živali in krmo pri izvajanju politik Unije. V skladu z uvodno izjavo 3 Uredbe št. 1829/2003 morajo biti gensko spremenjena živila in krma podvrženi presoji varnosti, da se zavaruje zdravje ljudi in živali, preden se dajo na trg Unije.
- 55 S členom 4(2) Uredbe št. 1829/2003 se zahteva odobritev za dajanje na trg gensko spremenjenega organizma namenjenega za živila ali gensko spremenjenega živila. V skladu s členom 4(3) Uredbe št. 1829/2003 do takšne odobritve ne pride, če ni ustrezno in zadovoljivo dokazano, da zadevni gensko spremenjeni organizem ali zadevno živilo izpolnjuje zahteve iz člena 4(1) te uredbe.

- 56 V členu 4(1) Uredbe št. 1829/2003 so kumulativno naštetih pogoji, ki morajo biti v zvezi s tem izpolnjeni. Zadevno živilo zlasti ne sme:
- „(a) škodljivo učinkovati na zdravje ljudi, zdravje živali ali okolje;
 - (b) zavajati potrošnika;
 - (c) biti tako različno od živila, katerega naj bi nadomestilo, da bi bila njegova običajna poraba glede hranilne vrednosti neugodna za potrošnika.“
- 57 Poleg tega se s členom 16(2) Uredbe št. 1829/2003 zahteva odobritev za dajanje na trg, uporabo ali predelavo gensko spremenjene krme. V skladu s členom 16(3) Uredbe št. 1829/2003 do take odobritve ne pride, če ni ustrezno in zadovoljivo dokazano, da zadevno živilo izpolnjuje zahteve iz člena 16(1) te uredbe.
- 58 V členu 16(1) Uredbe št. 1829/2003 so kumulativno naštetih pogoji, ki morajo biti v zvezi s tem izpolnjeni. Zadevna krma zlasti ne sme:
- „(a) škodljivo učinkovati na zdravje ljudi, zdravje živali ali okolje;
 - (b) zavajati uporabnika;
 - (c) škoditi potrošniku ali ga zavajati s poslabšanjem posebnih značilnosti živalskih proizvodov;
 - (d) biti tako različna od krme, katero naj bi nadomestila, da bi bilo njeno normalno zaužitje glede hranilnosti neugodno za živali ali ljudi.“
- 59 Poleg tega je v uvodni izjavi 9 Uredbe št. 1829/2003 navedeno, da mora biti pri postopku odobritve gensko spremenjenih živil in krme uporabljen okvir za ocenjevanje tveganja v zvezi z varno hrano, ki je bil vzpostavljen z Uredbo št. 178/2002, ter da je treba gensko spremenjena živila in krmo odobriti za dajanje na trg šele po tem, ko se z upoštevanjem najvišjih možnih standardov opravi znanstvena ocena tveganj, ki ga predstavljajo za zdravje ljudi in živali ter, odvisno od primera, za okolje.
- 60 Po prejemu mnenja EFSA Komisija v skladu z določbami iz členov 7 in 19 Uredbe št. 1829/2003 sprejme končno odločitev o vlogi. V tem okviru mora upoštevati mnenje EFSA, vse upoštevne predpise Unije in druge legitimne dejavnike, ki so pomembni za obravnavano zadevo.

Vprašanje, v kolikšnem obsegu so sklepi o odobritvi lahko predmet notranje revizije na podlagi člena 10 Uredbe št. 1367/2006

- 61 Na prvem mestu, kar zadeva vprašanje, ali so bili sklepi o odobritvi akti, sprejeti na podlagi okoljskega prava v smislu Uredbe št. 1367/2006, je treba po eni strani ugotoviti, da iz uvodnih izjav in določb, navedenih zgoraj v točkah 53, 54, 56, 58 in 59, izhaja, da so sklepi o odobritvi, kakršni so tisti, ki so bili predmet zahteve tožeče stranke za notranjo revizijo, akti, ki med drugim spadajo na področje varstva okolja. Po drugi strani je namen členov 4, 7, 16 in 19 Uredbe št. 1829/2003 urediti človekovo posredovanje, ki vpliva na okolje zaradi prisotnosti gensko spremenjenih organizmov, ki bi lahko imeli posledice za zdravje ljudi in živali. Ugotoviti je torej treba, da so sklepi o odobritvi nedvomno akti, sprejeti na podlagi okoljskega prava v smislu člena 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006 (glej tudi sodbo z dne 15. decembra 2016, TestBioTech in drugi/Komisija, T-177/13, neobjavljena, EU:T:2016:736, v pritožbenem postopku v zadevi C-82/17 P, točke od 61 do 64).

- 62 Na drugem mestu, kar zadeva vprašanje, ali trditve tožeče stranke, navedene v okviru njene zahteve za notranjo revizijo, spadajo na področje okoljskega prava v smislu Uredbe št. 1367/2006, iz ugotovitve iz točke 49 zgoraj res izhaja, da je bila Komisija v obravnavanem primeru dolžna preučiti zahtevo za revizijo, ki jo je vložila tožeča stranka, le v delu, v katerem je ta trdila, da so bile odločbe o odobritvi v nasprotju z okoljskim pravom v smislu Uredbe št. 1367/2006.
- 63 Ugotoviti pa je treba, da obseg pojma „okoljsko pravo“ ni tako omejen, kot trdi Komisija v izpodbijanem sklepu. Zgolj dejstvo, da se v uredbi št. 1829/2003 po mnenju Komisije razlikuje med presojo varnosti živil in krme ter oceno tveganja za okolje, vključno z zdravstvenimi tveganji, ki so povezana z njihovo prisotnostjo v okolju, namreč ne more omajati ugotovitve, da očitki, navedeni v zahtevi za revizijo, ki jih je Komisija v izpodbijanem sklepu zavrnila, ker naj ne bi spadali na področje okoljskega prava, dejansko spadajo na področje uporabe člena 10 Uredbe št. 1367/2006.
- 64 Komisija v zvezi s tem upravičeno trdi, da se Uredba št. 1829/2003 nanaša na javno zdravje z vidika varnosti živil, zajema pa tudi morebitne okoljske vplive gensko spremenjenih proizvodov, ki se uporabljajo v živilih in krmi. Komisija poleg tega priznava, da so odločbe, ki se nanašajo na pravico do gojenja gensko spremenjenih organizmov v državah članicah lahko dodatno povezane z okoljem, in da dovoljenja, ki se nanašajo na pravico do uporabe uvoženih gensko spremenjenih proizvodov kot gensko spremenjenih živil in krme ali njihovih sestavin, lahko vplivajo tudi na okolje, glede na, na primer, način ravnanja z njimi ali ob sproščanju v okolje pri ravnanju z njimi. Vendar Komisija meni, da so trditve tožeče stranke v zvezi s hranilno vrednostjo, označevanjem in varnostjo gensko spremenjenih organizmov, prisotnih v živilih in krmi, za katere je v izpodbijanem sklepu presodila, da niso dopustne, povezane z varnostjo proizvodov, ne pa s stanjem okolja.
- 65 Vendar pa naj bi v skladu z razlogovanjem Komisije vplivi gensko spremenjenih organizmov na javno zdravje in zaščito živali, kakršni so morebitni vplivi na hranilno vrednost, spadali na področje prava okolja ob predpostavki, da bi gojenje potekalo znotraj Unije. Nasprotno pa, če bi gojenje potekalo zunaj Unije, te posledice ne bi spadale na področje prava okolja. Tako razlikovanje je umetno in bi lahko členu 10 Uredbe št. 1367/2006 odvzelo polni učinek (glej po analogiji sodbo z dne 23. novembra 2016, Komisija/Stichting Greenpeace Nederland in PAN Europe/Komisija, C-673/13 P, EU:C:2016:889, točka 81).
- 66 Člen 4(1)(a) in člen 16(1)(a) Uredbe št. 1829/2003 najprej določata, da se zadevna živila in krma ne bi smeli dati v promet v Uniji, če imajo škodljive učinke, zlasti na okolje. V zvezi s tem je treba opozoriti, da te določbe niso omejene – glede na njihovo besedilo – le na zaščito naravnega okolja v Uniji. Zato je ocena tveganja zaradi morebitnega sproščanja gensko spremenjenih organizmov v naravno okolje v Uniji le poseben vidik ocene tveganja v okviru postopka odobritve v skladu z Uredbo št. 1829/2003.
- 67 Dalje, očitno je, da je treba, preden je mogoče gensko spremenjene organizme pretvoriti v živila ali v krmo, te gojiti. Opozoriti je treba, da so gensko spremenjeni organizmi med tem gojenjem načeloma del naravnega okolja in so torej običajno element okolja. To ugotovitev poleg tega potrjuje tudi člen 2(1)(d)(i) Uredbe št. 1367/2006, ki opredeljuje pojem „informacije o okolju“ v smislu navedene uredbe in ki gensko spremenjene elemente našteva kot enega od elementov okolja. Ker so torej gensko spremenjeni organizmi običajno element okolja, iz člena 2(1)(f) Uredbe št. 1367/2006 izhaja, da določbe, katerih namen je ureditev vplivov gensko spremenjenih organizmov na zdravje ljudi, prav tako spadajo na področje okolja (glej točko 43 zgoraj).
- 68 Nazadnje, iz določb, navedenih zgoraj v točkah 53, 54, 56, 58 in 59, izhaja, da so sklepi o odobritvi, kakršni so tisti, ki so predmet zahteve tožeče stranke za notranjo revizijo, akti, ki spadajo na področje varovanja zdravja in dobrega počutja živali. Ugotoviti pa je treba, da je treba tudi živali, ki se prehranjujejo s krmo, na katero se nanašajo sklepi o odobritvi, v običajnih in realnih pogojih uporabe zadevne krme, ki ustrezajo tistim, za katere so bili sklepi o odobritvi dodeljeni (glej po analogiji sodbo z dne 23. novembra 2016, Komisija/Stichting Greenpeace Nederland in PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, točka 79), šteti za element okolja, ker ni mogoče izključiti, da bo prišlo do interakcije

z okoljem ali da bodo del tega okolja. Zakonodaja za zaščito teh živali, kot so poglavja I, III in IV Uredbe št. 1829/2003, je zato sestavni del prava okolja iz člena 10(1) Uredbe št. 1367/2006. Drugačen sklep bi bil mogoč, le če bi bilo dejansko mogoče izključiti, da je žival, ki se hrani z zadevno krmo, v stiku s prebivalstvom in okoljem, s svojo prisotnostjo, s svojimi izločki, ali s svojimi ostanki, zaradi popolne zaprtosti, česar pa Komisija v obravnavanem primeru ni dokazala.

- 69 Iz tega sledi, da okoljsko pravo v smislu Uredbe št. 1367/2006 v obravnavanem primeru zajema katero koli zakonsko določbo Unije, ki se nanaša na ureditev gensko spremenjenih organizmov, katere cilj je obvladati tveganje za zdravje ljudi ali živali, ki izhaja iz teh gensko spremenjenih organizmov ali iz okoljskih dejavnikov, ki lahko vplivajo na navedene organizme pri njihovem gojenju ali reji v naravnem okolju. Ta ugotovitev brez razlikovanja velja za položaje, pri katerih gensko spremenjeni organizmi niso bili vzgojeni v Uniji.
- 70 V obravnavani zadevi Komisija v izpodbijanem sklepu pojasnjuje, da se očitki v zahtevi za revizijo, navedeni zgoraj v točki 14, nanašajo na vpliv uživanja gensko spremenjenih organizmov na zdravje. Zato naj jih v okviru člena 10 Uredbe št. 1367/2006 ne bi bilo mogoče preizkusiti. Natančneje, Komisija najprej trdi, da sklepi o odobritvi omogočajo uvoz zadevne soje za uporabo v živilih in krmi, izključujejo pa uporabo te soje za namene gojenja. Po mnenju Komisije je treba razlikovati med presojo varnosti, ki se nanaša zlasti na toksičnost, alergenost in prehrano, ter oceno tveganja za okolje. Dalje, Komisija pojasnjuje, da se trditve, ki jih je tožeča stranka navedla v zahtevi za revizijo in ki se nanašajo na neobstoje smernic EFSA v zvezi z varnostjo ter hranilnim preizkusom gensko spremenjenih rastlin, nanašajo na učinke uživanja gensko spremenjenih živil in krme na zdravje. Komisija dodaja, da je preučitev hranilne vrednosti ena od „kritičnih točk“, ki se upošteva pri preučitvi učinkov uživanja gensko spremenjenih živil in krme na zdravje, vendar pa ni del ocene tveganja za okolje zaradi potencialnega sproščanja v okolje. Poleg tega Komisija meni, da se označevanje zadevnih živil nanaša na značilnosti navedenih živil, ki se dostavijo končnim potrošnikom za potrošnjo, in da to označevanje ni povezano z oceno tveganja za okolje. Nazadnje, Komisija trdi, da tri trditve tožeče stranke, in sicer pomanjkljiv nadzor po dajanju na trg, neobstoje preučitve ostankov herbicidov v zadevnih živilih in krmi ter ustreznost študije o nezaželenih učinkih uživanja rastlin, ki vključuje vpliv ribonukleinskih kislin na zdravje ljudi ali živali, niso povezane z oceno tveganja za okolje. Zato naj teh trditve v okviru člena 10 Uredbe št. 1367/2006 ne bi bilo mogoče preizkusiti (glej točko 17 zgoraj).
- 71 V zvezi s preudarki iz izpodbijanega sklepa, v skladu s katerimi, prvič, trditve tožeče stranke o neobstoju smernic EFSA v zvezi z učinki – na varnost in zdravje – gensko spremenjene rastline, katere hranilna vrednost je bila občutno spremenjena, spadajo na področje učinkov na zdravje zaradi uživanja živil in gensko spremenjene krme, in drugič, preučitev hranilne vrednosti ni del ocene tveganja za okolje v zvezi s sproščanjem v okolje, je treba ugotoviti, da odločitve o izdaji dovoljenj izvajajo določbe Uredbe št. 1829/2003, ki med drugim prispevajo k varovanju zdravja ljudi in živali in da tveganje za zdravje ljudi ali živali, in sicer zaradi mogočih hranilnih vrednosti, izhaja iz gensko spremenjenih organizmov. V skladu s tem, kar je bilo ugotovljeno zgoraj v točki 69, iz tega sledi, da očitki, ki jih je Komisija zavrnila z zgoraj navedenimi trditvami, v celoti spadajo na področje okoljskega prava v smislu Uredbe št. 1367/2006.
- 72 Kar zadeva trditev, navedeno v izpodbijanem sklepu, da naj očitki tožeče stranke, ki so se nanašali na neobstoje preizkusa ostankov herbicidov v zadevnih živilih in krmi, ter na primernost študije o zdravju ljudi ali živali, ne bi bili povezani z oceno tveganja za okolje, je treba ugotoviti, da se s temi očitki zatrjuje kršitev določb Uredbe št. 1829/2003, katere cilj je varstvo zdravja ljudi in živali v Uniji pred tveganji, ki izhajajo iz zadevnih gensko spremenjenih organizmov. V skladu s tem, kar je bilo ugotovljeno zgoraj v točki 69, iz tega sledi, da očitki, ki jih je Komisija zavrnila s temi trditvami, prav tako spadajo na področje okoljskega prava v smislu Uredbe št. 1367/2006.
- 73 Kar zadeva navedbe v izpodbijanem sklepu, da trditve, navedene v zahtevi za revizijo, ki se nanašajo na označevanje, niso povezane z oceno tveganja za okolje, je treba ugotoviti, da je v skladu z uvodnima izjavama 20 in 22 Uredbe št. 1829/2003 cilj zahtev označevanja gensko spremenjene krme to, da se

končnim uporabnikom, zlasti živinorejcem, priskrbijo točne informacije o sestavi in lastnostih krme, ki uporabniku omogočajo osveščeno izbiro. Tako mora označevanje dati informacije o vsaki značilnosti ali lastnosti, zaradi katere se živilo ali krma razlikuje od podobnih konvencionalnih proizvodov zlasti glede sestave, hranilne vrednosti ali hranilnih učinkov, predvidene uporabe živila ali krme in posledic za zdravje nekaterih delov prebivalstva. Iz tega sledi, da je v obravnavanem primeru ustrezno označevanje gensko spremenjenih živil in krme dodaten element, ki je nujen za pravilno izvajanje rezultatov ocenjevanja, ki se med drugim nanašajo na zdravje ljudi in živali. Komisija je torej morala na podlagi člena 10 Uredbe št. 1367/2006 preučiti očitke tožeče stranke, ki se nanaša na označevanje sestave zadevnih živil in krme za živali.

- 74 V zvezi z ugotovitvijo Komisije v izpodbijanem sklepu, da domnevno pomanjkljivo spremljanje po dajanju na trg ni povezano z oceno tveganja za okolje, zadostuje opozoriti, da prvi stavek uvodne izjave 35 Uredbe št. 1829/2003 pojasnjuje, da je treba po potrebi in na podlagi sklepov ocene tveganja uvesti zahteve za spremljanje uporabe gensko spremenjenih živil za prehrano ljudi in uporabo gensko spremenjene krme za prehrano živali po dajanju na trg. Prav tako je treba ugotoviti, da je namen načrta spremljanja zlasti zagotovitev, da nobeno tveganje za zdravje ljudi ali živali, ki bi izhajalo iz živil in krme, ne nastane po odobritvi njihovega dajanja na trg ali da škodljivi učinki, ki iz tega izhajajo, ostanejo omejeni. Spremljanje po dajanju na trg odobrenih izdelkov je torej ukrep, ki dopolnjuje odobritev dajanja v promet.
- 75 V zvezi s tem Komisija v izpodbijanem sklepu upravičeno trdi, da je namen zahtev za spremljanje po dajanju na trg zbiranje podatkov o uživanju gensko spremenjenih živil. Poleg tega je treba dodati, da se navedeni nadzor nanaša tudi na porabo za krmo za živali, ki so tudi same del okolja.
- 76 Iz tega sledi, da skrbi za zdravje ljudi in živali, izražene v zvezi s pomanjkanjem primerne nadzora v obravnavanem primeru, prav tako spadajo na področje uporabe člena 10 Uredbe št. 1367/2006.
- 77 Zato je Komisija s tem, da je v izpodbijanem sklepu ugotovila, da trditve iz točke 70 zgoraj ni bilo mogoče preizkusiti v okviru člena 10 Uredbe št. 1367/2006, storila napako. Druge trditve, ki so jih navedle Komisija in intervenientke, te ugotovitve ne omajajo.
- 78 Prvič, kar zadeva trditve Komisije, da je bila ključni element zahteve za revizijo – kar zadeva vidike, za katere je menila, da niso dopustni – varnost zadevnih gensko spremenjenih organizmov za uporabo v živilih in krmi, zadostuje ugotoviti, da Uredba št. 1367/2006 ne določa, da bi moral biti ključni element zahteve za revizijo vprašanje v zvezi z okoljskim pravom (glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 23. novembra 2016, Komisija/Stichting Greenpeace Nederland in PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, točki 77 in 78). Kot je bilo ugotovljeno zgoraj v točkah 49 in 62, mora Komisija v okviru notranje revizije preučiti vsako trditev, s katero je subjekt, ki je zahteval revizijo, trdil, da je zadevni upravni akt v nasprotju z okoljskim pravom v smislu Uredbe št. 1367/2006, ne da bi bilo nujno, da je vprašanje v zvezi z okoljskim pravom temeljni pravni cilj preučene trditve.
- 79 Drugič, kot je bilo navedeno zgoraj v točkah od 63 do 69, je treba zavrnilo trditev Komisije, da je to, da Uredba št. 1829/2003 razlikuje med presojo varnosti zadevnih živil in krme in oceno tveganja za okolje, pomembno za preučitev, ali zahteva za revizijo spada na področje uporabe Uredbe št. 1367/2006.
- 80 Ker se Komisija v zvezi s tem sklicuje na dejstvo, da se v uvodni izjavi 33 Uredbe št. 1829/2003 razlikuje med oceno tveganja za okolje in presojo varnosti, je treba poudariti, da navedena uvodna izjava določa, da kadar se vloga za odobritev na podlagi Uredbe št. 1829/2003 nanaša na proizvode, ki vsebujejo gensko spremenjene organizme ali so iz njih sestavljeni, mora imeti vlagatelj na izbiro, da bodisi predloži odobritev za namerno sproščanje v okolje, že pridobljeno v skladu z delom C Direktive 2001/18/ES, bodisi v okviru postopka odobritve na podlagi Uredbe št. 1829/2003 zaprosi, da se ocena tveganja za okolje opravi hkrati s presojo varnosti. Iz te ugotovitve izhaja, da se ocena učinkov namernega sproščanja v okolje lahko opravi v okviru postopka na podlagi Direktive 2001/18 ali v okviru postopka na podlagi Uredbe št. 1829/2003. Vendar, čeprav se uvodna izjava 33 Uredbe

št. 1829/2003 nanaša na vprašanje, pod katerimi pogoji se ocena učinkov namernega sproščanja v okolje lahko opravi v okviru postopka na podlagi Uredbe št. 1829/2003, pa nikakor ne vpliva na vprašanje, ali očitki, navedeni v okviru zahteve za notranjo revizijo na podlagi Uredbe št. 1367/2006, spadajo na področje okoljskega prava na podlagi te zadnje navedene uredbe.

- 81 Poleg tega je treba zavrnilo tudi trditev Komisije, da iz členov 5 in 17 Uredbe št. 1829/2003 izhaja, da je treba za vse proizvode, ki spadajo na področje uporabe te uredbe, sicer opraviti presojo njihove varnosti, vendar pa se ocena tveganja za okolje opravi le za gensko spremenjene organizme in živila ter krmo, ki vsebujejo gensko spremenjene organizme ali je iz njih sestavljena, medtem ko živila in krma, proizvedeni iz gensko spremenjenih organizmov, tej oceni nista podvržena. Opozoriti je namreč treba, da morajo biti pogoji, določeni v členu 4(1) Uredbe št. 1829/2003 in v členu 16(1) te uredbe (glej točki 56 in 58 zgoraj), izpolnjeni za odobritev dajanja na trg. Nasprotno pa iz besedila členov 5 in 17 Uredbe št. 1829/2003 izhaja, da se ti nanašajo samo na postopek za vložitev vloge za odobritev in formalnosti v zvezi s tem postopkom. Ta člena se torej ne nanašata na pogoje in na obseg vsebinske obravnave vloge za dajanje na trg.
- 82 V delu, v katerem Komisija trdi, da je v okviru člena 2(1)(d)(i) Uredbe št. 1367/2006 o opredelitvi pojma „informacije o okolju“ do sklicevanja na gensko spremenjene organizme prišlo v okviru biološke raznovrstnosti, ki se nanaša prav na položaj, v katerem je za vprašanja javnega zdravja mogoče šteti, da kažejo na stanje nekaterih elementov okolja, je treba ugotoviti, da se navedena določba sklicuje na gensko spremenjene organizme kot okoljske elemente. To potrjuje ugotovitev, navedena zgoraj v točki 67, v skladu s katero so gensko spremenjeni organizmi okoljski elementi. Vsekakor je treba tudi ob predpostavki, da je razlaga Komisije resnična, poudariti, da člen 2(1)(d)(i) Uredbe št. 1367/2006 vsebuje le neizčrpen seznam nekaterih elementov, značilnih za okolje, vendar ne izključuje možnosti, da bi bili gensko spremenjeni organizmi lahko okoljski elementi.
- 83 Tretjič, Komisija, ki jo podpira družba Monsanto, trdi, da so lahko stališča v zvezi z javnim zdravjem učinek in posledica varstva okolja, da pa namen sklicevanja na javno zdravje v predpisih na področju okolja, ni popolna vključitev področja javnega zdravja na področje okoljskega prava. Komisija meni, da elementi zadevne zahteve za revizijo niso niti kazalec niti niso v povezavi s stanjem okoljskih elementov, ter torej ne spadajo na področje uporabe člena 10 Uredbe št. 1367/2006.
- 84 V zvezi s tem, kot je bilo poudarjeno že zgoraj v točki 43, varovanje človeškega zdravja spada med cilje okoljske politike Unije (glej sodbo z dne 22. decembra 2010, Gowan Comércio Internacional e Serviços, C-77/09, EU:C:2010:803, točka 71 in navedena sodna praksa). Vendar je treba ugotoviti, da, kot pravilno trdi Komisija, namen člena 10 Uredbe št. 1367/2006 ni, da se področje javnega zdravja v celoti vključi na področje okoljskega prava.
- 85 Ugotoviti pa je treba, kot je bilo navedeno zgoraj v točkah 49 in 62, da je zahteva za notranjo revizijo v obravnavanem primeru dopustna le v delu, v katerem se v njej navaja, da so sklepi o odobritvi v nasprotju z okoljskim pravom v smislu Uredbe št. 1367/2006. Člen 4(1)(a) in člen 16(1)(a) Uredbe št. 1829/2003 določata, da se zadevna živila in krma ne smejo dati na trg, če imajo škodljive učinke na zdravje ljudi ali živali ali na okolje. Soje 305423, MON 87769 in MON 87705 so bile med gojenjem elementi, ki so bili spremenjeni s človeškimi posegi, ki so bili v interakciji z naravnim okoljem. Tako so genske spremembe teh okoljskih elementov lahko vplivale na njihovo hranilno vrednost ali so pomenile tveganje za zanesljivo preskrbo s hrano, in so torej pomenile vprašanja, ki spadajo na področje prava okolja v smislu Uredbe št. 1367/2006.
- 86 Vsekakor je treba spomniti (glej točko 68 zgoraj), da krmo, ki je prav tako predmet sklepov o odobritvi, lahko zaužijejo živali, ki bodo v interakciji z okoljem ali ki bodo njegov del. Zato so tudi te živali del okolja, vplivi na njihovo hranilno vrednost, ki izhajajo iz zadevne krme ali dejstva, da lahko kršijo zanesljivo preskrbo s hrano, pa lahko torej pomenijo vprašanja prava okolja v smislu Uredbe št. 1367/2006.

- 87 Četrtrič, kar zadeva trditev Komisije, da zgolj dejstvo, da sta bila zadevno živilo ali krma biološko ali tehnološko obdelana v državi izvora, ne pomeni, da bi varnost zadevnih proizvodov lahko vplivala na stanje okolja, zadostuje opozoriti, da okoljsko pravo v smislu Uredbe št. 1367/2006, ki se obravnava v tej zadevi, ni omejeno zgolj na stanje naravnega okolja v Uniji in da ta trditev poleg tega ne upošteva dejstva, da to okolje vpliva na zadevne živali, ki uživajo krmo.
- 88 Petič, v delu, v katerem Komisija navaja upoštevnost člena 9(3) Aarhuške konvencije v obravnavanem primeru, je treba opozoriti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso na to določbo, na kateri temelji člen 10(1) Uredbe št. 1367/2006, ni mogoče sklicevati za presojo njene zakonitosti (sodba z dne 13. januarja 2015, Svet in drugi/Vereniging Milieudefensie in Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, od C-401/12 P do C-403/12 P, EU:C:2015:4, točka 61).
- 89 Glede na vse zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da je Komisija s tem, da je ugotovila, da velik del očitkov, ki jih je navedla tožeča stranka v okviru svoje zahteve za notranjo revizijo, ni spadal v okoljsko pravo, napačno uporabila pravo. Zato je treba prvemu tožbenemu razlogu ugoditi in izpodbijani sklep razglasiti za ničel v celoti, drugega tožbenega razloga, ki ga je navedla tožeča stranka, pa ni treba preučiti.

Stroški

- 90 V skladu s členom 134(1) Poslovnika se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Komisija ni uspela, zato se ji v skladu s predlogi tožeče stranke naloži, da nosi svoje stroške in stroške tožeče stranke.
- 91 V skladu s členom 138(3) Poslovnika družbi Monsanto in Pioneer nosita svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (sedmi senat)

razsodilo:

- 1. Dopis člana Evropske komisije, odgovornega za zdravje in varnost hrane, z dne 16. novembra 2015 z referenčno številko Ares(2015) 5145741 o zahtevi za notranjo revizijo na podlagi člena 10 Uredbe (ES) št. 1367/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. septembra 2006 o uporabi določb Aarhuške konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah v institucijah in organih Skupnosti ter izvedbenih sklepov o odobritvi dajanja na trg gensko spremenjene soje MON 87769, MON 87705 in 305423 se razglasi za ničel.**
- 2. Komisija nosi svoje stroške in stroške družbe TestBioTech eV.**
- 3. Družbe Monsanto Europe, Monsanto Company, Pioneer Overseas Corp. in Pioneer Hi-Bred International, Inc. nosijo vsaka svoje stroške.**

Tomljenović

Bieliūnas

Kornezov

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 14. marca 2018.

Podpisi